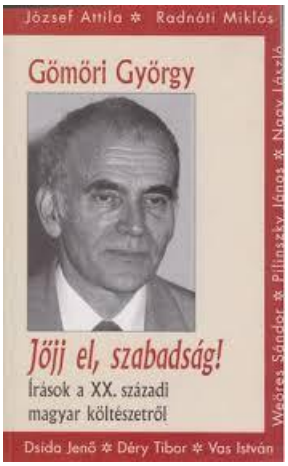
Sumonyi Zoltán

Vonzások és választások
(Két Gömöri-könyvről)

Goethe regénycímét nem azért kölcsönöztem, mintha Gömöri György két könyve kapcsán bonyolult, 19. századi szerelmi kapcsolatokról akarnék írni. Mert nem szerelemről, hanem szeretetről: az irodalom és ezen belül is a költészet szeretetéről van szó. Az, hogy Gömöri, a Londonban élő magyar költő és esszéista szereti és érti a verseket, ez egészen természetes, erről fölösleges szót ejteni. De hogy kiket *választ* a költők vagy a versek közül tanulmányírásra, elemzésre, az már a szerzőre jellemző személyes *vonzódás* meg ízlés, azt akár csak felsorolásszerűen is érdemes felvillantani.

A viszonylag rövid – mert folyóiratokban megjelent – tanulmányok: „Radnóti Miklós és a Biblia”; „Határ Győző: A léleknek rengése”; „A marginalitás előnyei (Petri Györgyről)”; „A bujócskázó költő (Szőcs Géza két kötetéről)”. Majd következnek a személyes kapcsolatokat megidéző esszék: „Egy Déry Tibornak ajánlott vers előtörténete”; „Magyar Orfeusz (Weöres Sándor emlékezetére)”; „Emléksorok Siklós Istvánról” és „Személyes emlékek Vaspistáról”. (Tudni kell, hogy a kötet anyaga 1966. és 1996. között íródott, érthető hát, hogy néhányuk nem a magyarországi folyóiratokban, hanem a párizsi Irodalmi Újságban, az Új Látóhatárban és a Bécsi Naplóban jelent/jelenhetett meg.)

Ahogy az említett esszék, tanulmányok megírása a személyes *vonzódás* szerinti *választások* eredménye, ugyanúgy az egyes versek keletkezéstörténetét, történelmi hátterét is fölvázoló elemzések is ilyenek. Mert mit választott a Cambridge-i Egyetem tanára? József Attilától a „Levegőt!”, Dzsida Jenőtől a „Harum Dierum Carmina”, Pilinszky Jánostól a „Francia fogoly”, Nagy Lászlótól a „Himnusz minden időben” című verseket.

Ha Gömöri György ezeket a verselemzéseket netán angolul is elmondta a Darwin College lengyel- és magyar-szakos hallgatóinak, akkor a 20. század magyar költészetének legjavához kerültek közelebb.

(Gömöri György: Jöjj el, szabadság! Írások a XX. századi magyar költészetről. Anyanyelvi Konferencia, 1999.)

Ha angolul is elmondta – fejeződött be az előző Gömöri-könyv ismertetése, a mostani meg azzal kezdődhet, hogy ezt *csak angolul mondta el.* Pontosabban: mondták el, mert feleségével, Gömöri Marival válogatták, szerkesztették és részben fordították is az angol nyelvű kötetet. Tehát még pontosabban: velük együtt tizenkilenc költő-műfordító munkája tette lehetővé, hogy az angolul tudók is elolvashassák a magyar költők holokausztról írott verseit. A zsidó és a cigány holokausztról. Mert a tizennyolc költő között – Radnótitól Röhrig Gézáig – egy-két verssel Lakatos Menyhért, Choli Daróczi József és Szolnoki Csana Zsolt is helyet kapott a mindeddig páratlan antológiában.

A szerkesztő Gömöri-házaspárnak, sok egyéb mellett, éppen ennek a tizennyolc szerzőnek a felkutatása a legnagyobb érdeme. Mert Radnótitól, Pilinszkytől könnyen össze tudnánk állítani egy kisebb antológiát, de hogy Csoóri Sándor, Szilágyi Domokos vagy Borbély Szilárd hangja is érvényesen szól ebben a requiemben, azt kevesen tudhatták.

A kötetben olvasható negyvennégy vers többségét – Radnóti és Pilinszky verseit *Clive Wilmer és Gömöri György,* Vas István verseit *George Szirtes* – már korábban lefordították, de az újabban fölfedezettekhez fordítókat is kellett találni. Megtalálni és rávenni őket nem csak a műfordításra, hanem hogy a bevett nyugat-európai gyakorlattól eltérően, formahűen fordítsák le a magyar verseket. A rímelőket rímekkel, s lehetőleg az eredetivel megegyező ritmusban. Ehhez pedig a legpontosabb nyersfordítás sem lett volna elegendő. Ehhez a magyar költő vigyázó szeme kellett.

(I lived on this Earth…Hungarian Poets on the Holocaust.
Selected and edited by George and Mari Gömöri.
Alba Press London. 2012.)